

"חגיגת התורה"

יום כ"ח סיון תרצ"ח היה יום־חג ליהודי פולין. היה זה יום סיום־הש"ס העולמי במחזור השני של הדף היומי — בלי הרב, אך לאורו ולאורה של דרכו. באותו יום התקיימה ביח"ל חגיגת התורה בהשתתפות רבבות יהודים, בראשות גדולי ומאורי הדור. מצב היהודים באירופה היה אז כבר בכירע, ועננים שחורים כיסו את האופק. אך הם התחזקו בתורה ושמחו בחגיגתה שהתקיימה ביח"ל.

בולים מיוחדים הונפקו לקראת חגיגת התורה

הסדרנים המיוחדים, קודם פתיחת חגיגת התורה

פת יחה.

מאמר שאמרתיו ושהחללותי על חגיגת התורה כ"ח סיון תרח"ץ לפ"ס ביח"ל דבר משנה יומית

כאחד יוכלו לקחת חבל במצוה הגדולה והחביבה של ח"ת דרבים כלל ישראל, ולסיים כל תורה שבע"ס באופן קל מאוד במשך ז' שנים, ובתוך אחים יתלקו נחלה, ועי' רעי"מ פ' בלק דנ"ג: 'דא' המרבה ואחר הממציא קאי על לימוד שיח סדרי משנה, וי"ר שיקיים בנו בקרוב אי תני כלהו עתה אקבצם.

ומבואר במג"א סי' תרפ"ז סק"ג ומחה"ש שם דאפי' כשאין לומדין במקום א' חשיב ת"ת דרבים עיי"ש, וכש"כ כש'לומדים בחיות דחיותם מחברם אפילו כשאנם במקום א'. לשון המאירי שבת דף ס"ה: בדיה ממה שכתבנו, לענין מיס חיים עיי"ש.

וגם לפי פירוש הפשוט י"ל כנ"ל בהקדם מה דאיתא (בחגיגה ה'): כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך בטול תורה גדול מזה, ובארנו במק"א דכלל ישראל חשוב תורה, כמו שאומרים ותן חלקנו בתורתך ובספר חסד"א אולאי שיש ששים רבוא פירושים לתורה נגד ששים רבוא נשמות ישראל, וי"ל דכמו שכ"מ מן התורה יש לו סגולה מיוחדת כמו"כ כל פירוש והשגה בתורה של כ"א מישראל שכ"א משיג באופן אחר, יש לו סגולה מיוחדת לישועה פרטית, ע"כ להגאולה שהוא ישועה כללית צריך שכולם אח"כ ילמדו כל המשניות שהוא תושבע"ס, ועיי' מעוררין כל הישועות הפרטיות, וע"כ זה סיבה לגאולה, וע"כ אי תני כלהו כפירוש הפשוט עתה אקבצם.

היות אני חושב עצמי היום קצת לבעל שמחה חמת סיוס המשנה יומית, ואומרים בשם צדיקים

גם כי יתנו נגוים פנה אקבלם
(כוכב ח')

אי תני כלהו עתה אקבלם
(כ"ח ח')

יש לפרש לשון כלהו בב' אופנים, א' כל עם ישראל, שנית שילמדו כל אחד כל המשניות שהוא כל תושבע"פ, ויש לזה סמך בור"ח רות דא' מתקוני התשובה ללמוד כל התורה, וי"ל טעם לזה דהנה באור החיים כ' דכל מצוה יש לה סגולה מיוחדת להוושע באיזה דבר, ואם רוצים בשמים לשלוח איזה ישועה לאדם מומיגין לו מצוה שיש לה שייכות לישועה זו שהוא צריך, ועיי' גושע, ובכח דברי חז"ל שאמרו ד"ת עושין פירות, ובאבות שומע ומוסיף, ארשה לי להוסיף משהו דגם בתורה כן הוא, דתורה הוא אור של המצוה כמ"ש נר מצוה ותורה אור [בפרט משנה נקרא בלשון חז"ל (ברכות ה'), מצוה שדרשו שם תורה זו מקרא והמצוה זו משנה, איכ בודא' יש לה סגולת מצוה], דכל מקום מהתורה יש לה סגולה מיוחדת לאיזה ישועה פרטית, אמנם הגאולה הוא ישועה כללית שכולל כל ישועות הפרטיות ע"כ צריך לזה לעבור בכל מקומות שבתורה כדי לעבור בכל ישועות הפרטיות, ועיי' יכולין לבוא לישועה הכללית, וע"כ דוקא אי תני כלהו, [בב' הפירושים הנ"ל] עתה אקבצם.

וזה תועלת של משנה יומית, שכל בר ישראל בקטן כגדול, כלמדין כאיש פשוט, כעשיר הלומד בהרחבה כסוחר מוטרד מאוד להמציא פרנסתו, כולם

דבעל שמחה יש לו כח לברך, וזכחי זה הנני לברך את הנאספים שנקתלו מה לכבוד התורה ולהיות מתמכין דאורייתא, וללומדי משנה יומית בפרט, שהם מוכנים לישועה כמ"ש לפי, ברוך אשר יקום את התורה הזאת, שיתברנו ב' הברכות שנכללו כברכת כהנים כמ"ש בספר חסד"א אורלאי כי כברכת כהנים נכללו ו' ברכות שחשבם בסי' צ חיים, שלום, חכמה, עושר וז', זרע, ממשלה.

וכלמי שכתוב בתנדי"א פתחו לפני פתח ברית שהוא פתח גדול מכל הפתחים, הנני העני לשתוח לכל אחד מהברכות הנ"ל פתח ברית שהם שייכים לכל הנאספים שהם תמכין דאורייתא, [החילותי בעושר מחמת שישועה זו נצרכה היום ביותר לאחכ"י כי מצוקת הפרנסה רבים מאוד ר"ל כידוע; וכו' ה' ירחם] ואח"כ ממשלה שהוא היפך עבדות כראיתא בסי' צ שהוא ישועה משעבוד מלכיות.

(א) עושר. הנה בסוף קדושין ארשב"א מעולם לא ראיתי צבי קיץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני, ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני הם מתפרנסים שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני אעכו"כ, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, ואפר אני תחת רגלי חכמי הש"ס הקדושים, הנני ברשותם שאמרו בס"ד דסנהדרין הכל מלמדין זכות, והפה הקדוש שאמר מאמר הנ"ל בקדושין הוא הפה הקדוש שאמר הכל מלמדין זכות, וגם על יסוד דברי רמ"ע מפאני ז"ל שכתב דכל ס"ד שבש"ס הוא אמת ובשם הגאון הקדוש החידושי הרי"מ זצ"ל שמעתי, שהגיד דבגלות עיקר קיומנו הוא מהס"ד שבש"ס, דכל הגלות הוא רק ס"ד, דמסקנא תהיה גאולה עכדה"ק, ובעתים הללו שהגיע מרירות הגלות וקושי השעבוד עד מרום קוצו יש לנו שייכות ביותר לס"ד שבגמ', גם כ' באור החיים הק' בהקדמה דבאגדה הרשות נתונה לומר באופן אחר מהנאמר בגמ', עכ"ז תמכתי יסדותי והנני דן בקרקע בדברי הגמ' הנ"ל באימה וכיראה, ד"ל דהקו"ח של הגמ' בס"ד הוא אמת, בהקדם ירושלמי רפ"ק דמגילה כרך שחרב ונעשה של גוים בסמוך לו קורין בו מבעיא, ומירש

הריסב"א דבסמוך לו פשיטא דקורין אע"ג דעיקר קדושתו מפאת היותו סמוך לכרך והכרך עצמו הרי בטל מעלתו, מ"מ בסמוך לו קורין כיון שבו ליכא שום שנוי כלל וכיון דבסמוך לו קורין בו מבעיא, וכעין סברא זו יש (בשבת קט"ז). וברש"י שם עש"ה.

והנה גם בגמ' קדושין הנ"ל נרמז סברא זו, דהרי לכאורה קשה כיון דכל העולם לא נברא אלא לשמשני וזה עיקר מעלת כל הנבראים וכיון דהאדם עצמו הרע את מעשיו ואבד מעלתו עד שפי"ו קשה את פרנסתו למה יהי' חיח ועוף מתפרנסים שלא בצער, וצ"ל דהגמרא נחית לסברא הנ"ל דאף דעיקר מעלתם מצד האדם, ובאדם יש חסרון, מ"מ כיון דבחי' ועוף עצמם ליכא שום גרעון ושנוי בעצמותן נשאר במעלתם והם מתפרנסים שלא בצער, ועל יסוד זה י"ל דהקו"ח טוב ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני אעכו"כ, ומה דפרכי' עלה בגמ' אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, לא תברא כהא דירושלמי ריש מגילה בסמוך לו קורין בו מבעיא.

ויש להוסיף דאפילו לפי המסקנא מ"מ לתמכין דאורייתא שייך הקו"ח כהס"ד דהש"ס בהקדם הגמ' (שבת קט"ז). גליונין מצילין אותן מפני הדליקה או לא, מקום הכתב לא קמיבעיא לי דכי קדיש אנב כתב הוא קדיש או"ל כתב או"ל קדושתה, כי קמיבעיא לי למעלה ולמטה ובין שיטה לשיטה, פירש"י דכיון דשם ליכא שינוי אפשר דאף דמקום הכתב נמחק לא סקע קדושתן, הנה כאן מבואר ג"כ בסברא הירוש' דאע"ג דעיקר קדושת הגוילין הוא שמשמשין למקום הסתב מ"מ אע"ג דמקום הכתב נמחק הגוילין אפשר שישארו במעלתן.

אך קשה דא"כ הול"ל ג"כ קו"ח כיון דגליונין קדשי מקום הכתב מבעיא כעין בסמוך לו קורין בו מבעיא, וצ"ל כמ"ש בספרי שיח השרה, דשאני בהא דמגילה דגם גוף הכרך יש לו מעלת הסמוך, כמ"ש רש"י (בכורות ס'). אין לך סמוך יותר מגופו, וע"כ שפיר שייך קו"ח, ואע"ג דנשתנה גופו מ"מ כיון דאותו מעלה שבסמוך יש גם בכרך אמרינן בסמוך לו קורין בו מבעיא, משא"כ בהא (דשבת קט"ז).

עו"ל דהנה ברשיי סופ קדושים ואבריל אתכם מן העמים להיות לי, אם אתם מובדלים הרי אתם לי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו. הנה דהם דברים מקבילים, ומצינו בפרשת קרח בקר וידוע ד' את אשר לו ואת הקדוש וגו' הנה דיש ב' סוגים את אשר לו, ואת הקדוש וגו', ולוי נקרא אשר לו ובחולין (כ"ד): דשם לוי הוא ע"ש וילוי עליך וישרתיך, הנה דזה צורת הלוי שישרת לכה"ג צדיק הדור, וזה נקרא אשר לו, הנה דכל מחויקי הת"ח ועובדי השי"ת נקראים אשר לו, ממילא אינם של נבוכדנצר וחביריו ואין לאוה"ע שליטה עליהם.

ונציע מענינא שכתב רש"י דאם אין מובדלים מאומות במאכא"ס הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו [וכ"מ בזה"ק ח"ג (קצ"ח). דעיקר ויתערבו בגוים בא ע"י אכילה ושתי' שלא כדת של תורה], משמע דכל שליטת האומות על ישראל וגזרות רעות ר"ל, הכל הוא בסיבת מאכא"ס. ע"כ הגני להציע לפני הרבנים שכל אחד יתקן בעירו שעל סעודת מצוה סעודת חתונה וסעודת ברית מילה, לא יאכלו בשר. כי אחר גזרות השחיטה שרבו מאור המכשולות בדין ה' לגזור על עצמינו שלא לאכול בשר, אך שהוא גורה שאין רוב צבור יכולין לעמוד בה, אמנם יש חילוק כי בשר שאדם משתמש לצורך סעודת ביתו הוא דבר מועט ועדיין אפשר בו ההשגחה ואם לפעמים לא יוטב בעיניו איכות השרות וכל לצוות שלא יאכלו היום בשר בביתו, לא כן כשעושה שמחה שצריך בשר הרבה יותר מהרגיל וקשה ההשגחה ביותר, וגם אם לא יטב בעיניו הכשרות לא יכול להמנע מקחת בשר והשוחד יעור, ע"כ ראוי לע"ד לעשות תקנה שבשמחה של מצוה סעודת נשואין וסעודת ברית מילה, לא יאכלו בשר ויקבלו שכר על הפרישה.

עו"ל דהנה בפ"ק דברכות כיון דתקימו רבנן, לומר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא ואינו מובן בשלמא מה דאמרי שם אחר הנ"ל כיון דתקימו רבנן לומר ד' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא לא ק' דסו"ס גם זה תפלה אך שאינו מכלל השמו"ע ומיון דתקימו רבנן למימר חשיב זה ג"כ כחלק מן השמו"ע אבל איך חשוב השכיבנו כגאולה אריכתא וגם מה הלשון כיון דתקימו רבנן השכיבנו ממנ"ס אם יש

דמקום הכתב אין לו מעלת גליון אע"ג שהוא שורש הקדושה ל"א קו"ח, לפ"ז בנ"ד אוחן תמכין דאורייתא שמשמשין לת"ח ע"ד כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה יש להם ג"כ מעלת חיה ועוף שנבראו לשמש להצדיק העובד את ד' אע"ג שהרעו את מעשיהם מ"מ שפיר שייך קו"ח כיון דיש להם אותו מעלה שיש לחיה ועוף, ומגיע להם מן הדין, דין קו"ח הג"ל שיתפרנסו שלא בצער, ואחלה מכל הצדיקים וגדולים הנאספים פה שישכימו לזה, ויענו כל העם ואמרו אמן כ"ד.

(ב) ממשלה. כסי"צ ממשלה תמורת עבודת דהנה (בר"ה י"ז). אחר שחשב כל מדרגות הרשעים בגיהנם, חשב בסוף אבל המינין והמסורת והאפקודסין יורדין לגיהנם ונדונין בה לדורי דורות וכו', וכ"כ למה שפסו ידיהן בזבול, פירשיי שגרמו בעונותם להחריב המקדש, וזה הידוש עצום מאד, דרשעים אלו שיש להם עונות חמורות, מ"מ כל החומר של עונש ^{אחרת} הוא רק כעבור שגרמו שיחרב ביהמ"ק בעונם, אמנם לכאורה קשה ע"ז דאיכ כל הרשעים שזמן חרבן ביהמ"ק עד עכשיו למה מגיע להם גיהנם הרי לא נחרב המקדש בעונם, וצריך לומר דכיון דכל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאלו נחרב בימיו, וכיון שהם עושין עבודת הג"ל שבכחם לגרום חרבן ביהמ"ק, כשיכ שגורם שלא יבנה בהמ"ק, וזה חשוב כאלו נחרב בעונם, ע"כ מגיע להם גיהנם ג"כ.

והנה במדרש דנקרא זבולון משום דכתיב בנה בניתי בית זבול לך, ביאר כ"ק אדומ"ר הגדול וצוקליה מסאכטשוב דע"י זבולין ה' מבטל עצמו ליששכר וחשב את עצמו כלא נגדו, מזה נצמח אור חמקדש עכו"ק. נמצא שהנדיבי עם שבכספם מהנים להת"ח, וכל הנאספים לפה למטרה זו להיות תמכין דאורייתא גרמים שיבנה חלקם לבהמ"ק וא"כ הוא תיקון להעבירות היותר חמורות שעיקר חומר שבהם הוא שפסו ידיהם בזבול, דהיינו שיחרב בהמ"ק, וזה תשובת המשקל לפגם זה, נמצא דכל תמכין דאורי' ראוי שינצלו מדינה של גיהנם, וה"ה שינצלו משעבוד מלכות שהוא במקום גיהנם, ותמורת עבודת ממשלה.

בו שייכות לגאולה איכ אפילו אי לא הוי תקינו רבנן, גאולה הוא.^א

^{אוצר החכמה}
וי"ט לפ"מ דאי' בסופ"ק (דמגילה י"ב) במתניתא תנא לא מאסתין בימי כשדים שהעמדת להם דניאל חמו"ע, ולא געלתים בימי יונים שהעמדת להם שמעון הצדיק, לכלותם בימי המן, שהעמדת להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי אתם, בימי פרסיים, שהעמדת להם של בית רבי וחכמי הדורות, כי אני ד' אלקיהם לעת"ל, ומדאמר טעם כי אני ד' אלקיהם על כל הנך משמע דכל בית רבי וחכמי הדורות הם ממשיכים הארה מעין לעתיד לבוא שאז יקוים כי אני ד' אלקיהם לעתיד לבוא וכיון דתקינו רבנן השכיבנו ואיש הישראלי ציית לדבריהם ועי"ז יש לו אחיזה בחכמי הדורות שממשיכין הארה מן לעיל שאז יהי זמן הגאולה, בזה עצמו יש לו אחיזה, ע"י אמירה זו שהשכיבנו בגאולה, וע"כ כגאולה אריכתא דמיא .

וממוצא דכר אתה למד דובולן שמבטל עצמו ליששכר דהיינו לחכמי הדורות ממשין אני ד' אלקיהם מן העתיד לבא, ויוצא משעבוד לגאולה, וזה בכלל ברכת ממשלה לצאת מעבדות, כדברי סי"צ, תמורת ממשלה עבדות .

ג. חיים . קבלתי מרבתי דעיקר חיים הוא שמחה, ואקדים הפסוק השיבה לי ששון ישעך, וקשה מה השיבה לי, וכי מקדונו הוא שרוצה שישבו לו, ותו מה ששון ישעך, הו"ל השיבה לי ישעך, שמעתי הפירוש דיש אדם שיש לו פרנסה בהרחבה ומ"מ אינו נהנה מזה מחמת שיש לו עג"ג מדברים אחרים שמשברים את לבו, וע"ז הי' טענת המשורר דכיון דהשפיע לו טובה ש"מ שמגיע לו בדין, וכיון שאינו מוצא נח"ר בעשרו מאומה לא נשא בעמלו, וע"כ

א. ובתרי"י (ברכות ד' ע"ב) כתב ביאור לזה, אבל קושי' שני' עדיין לא נתיישבה.

ב. ונלע"ד דעיקר הישועה הוא חלק ששון מהישועה, עד"ש בשבת כ"ה: איזהו עשיר מי שיש לו נחת רוח בעשרו, ונח"ר היינו רצון כמו שפירש"י תהלים ה' י"ג, ורצון היינו שמחה, כמו לעגין הכשר בעיני שחתו' תחלתו או סופו לרצון (פ"א דמכשירין מ"א) ובמשניות דמכשירין קורוהו שמחה (תוספתא דמכשירין פ"א והובאה בב"מ כ"ב ע"א) עודהו הטל עליו ושמח, הנה דשמחה היינו רצון, ונלע"ד דבין בגשמיות בין ברוחניות

ביקש השיבה לי ששון ישעך דגוף הישועה כבר יש לו רק שרוצה גם הששון מהישועה, ועל כן כתיב השיבה לי.^ב

^{תוספתא}

והנה דכר זה אנו רואין הרבה פעמים מאד, שאדם יש לו מצד אחד טובה ורחכה, אך שאינו מוצא נח"ר בעשרו, ע"י (שבת כ"ה): וקשה באמת הנ"ל, כיון שמגיע לו למה יש לו עג"ג לעשוק ממנו הנח"ר וישון הישועה, גם קשה על מה שכ' בוה"ק פרשת וישב למאדם בעל בחירה אי"א להנצל, וקשה הלא איתא במדרש אפילו עופא בלא שמיא לא מתציר, ואף שהוא ע"י אדם בעל בחירה, גם אמרו בספ"ג דיומא במקומך יושיבוך ובשמך יקראוך ואין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה כמ"ל נימא, הנה דאפילו אדם בעל בחירה א"א לו ליגע במה שמוכן לחבירו, והנה בודאי יש הרבה דרכים בזה בהדי כבשי דרחמנא שאין לנו ידיעה עד מה, מ"מ נבאר אופן אחד דרך אפשר, ואקדים מה שהקשה הרמב"ם דמי שהרג את חבירו למה חייב מיתה הלא מסתמא נגור על זה ליהרג ומאי קעביד, ואקדים מה דילפינן כל חיוב מלקות בלאו מלאו דחסימה, ובעי שיהי' דמי ללאו דחסימה כרפ"ג דמלקות, ולמה כתיב דוקא סמוך ללאו דחסימה חיוב מלקות, ולא דבר ריק הוא, ונלע"ד בהקדם ליישב קושיא הנ"ל, ואענה חלקי אני עני דבאמת מי שהוא מושגח מהש"ת, ובר"ה נדון לטוב ההוא אי"א לשום אדם לעשוקו ממנו, אך יש מי שנעזב למקרים ח"ו, וגם בזה אלטי אלטים מדריגות, עיין בהקדמת ספר אור החיים להחסיד יעב"ץ ז"ל, ואז אפשר שהטוב שיש לו הוא במקרה, או יוכל האדם לעשוק ממנו, ויוסף הצדיק אע"ג דודאי הי' בכלל עיני ד' אל יראיו, מ"מ לענין מכירת יוסף והשלכתו לבור שהי' גו"ד, אפשר שהיה הגו"ד גם לענין זה רק לציוכו

כן הוא, בגשמיות הבאתי ראי' מברכות הפטרה: ולעלובת נפש תושיע [ותשמח כן הוא גירסת האר"י ז"ל, אמנם ברוב הסידורים אין כתוב ותשמח] בא"י משמת ציון בבניה, וצ"ל דסתם ישועה היינו שמחה, ע"כ שפיר הוי מעין סוף הברכה.

וכרוחניות ג"כ עיקר שכר מצוה הוא על השמחה שיש לו בשעת מצוה כמ"ש הרב ז"ל באבות.

ונלע"ד ראי' ומקור גם לזה ממשנה י"ב פ"ה דמע"ש: עשיתי , ככל" אשר צויתני שמחתי ושימחתי בו, הנה דזה חשוב כל אשר צויתני, דזה הוא הכל.

בזה כמ"ש בספר החינוך, ונלע"ד דכיון דכל העולם לא נברא אלא לצוות להצדיק ע"כ לפעמים גם הם בכלל השגחה מפאת הצדיק, וקרוב לזה כתיב בספר יד הקטנה, ונלע"ד סמך לזה מ"ש בילקוט שמעוני פ' ראה כתוב אחד אומר עין ד' אל יראו וכתוב אחד אומר עיני ד' משוטטות בכל הארץ, ומתוך מתוך שעיני ד' אל יראו ע"כ הם משוטטות בכל הארץ, הנה כמעט מפורש כנ"ל, דבאמצעות הצדיק הם משוטטות בכל הארץ, ולהני"ל יובן היטב, ומצאתי עוד דאי גלוי' לזה בקהלת ט' פסוק א' אשר הצדיקים והחכמים, "ועבדיהם" ביד האלקים, וכיון דכל העולם נברא לצוות להצדיק חשיבי הכל בכלל עבדיהם, והם ביד האלקים היינו השגחתו ית' כמו הצדיק עצמו.

אמנם האדם הוא בעל בחירה וכשרוצה להיות לצוות להצדיק ולשמש ולעשות צרכיו, כמ"ש בדע"מ פרשת צו דימי ההול' משמין להשבת, כן ראוי לשמש להת"ח, או הוא כמוהו, ומושג בהשגחה פרטיות וכל שפע פרנסתו בא בהשגחה לא בדרך מקרה, וע"כ מוצא קורת רוח בעשרו, ומתקיים בו כמ"ש בקהלת דמי שטוב לפני האלקים נותנים לו לאכול ולשתות ולשמוח בעמלו, והו' עיקר החיים כנ"ל דעיקר חיים הוא שמחה, נמצא דכל תומכי חורה שמבטלין עצמו להת"ח יש להם חיים, ונולת ות הדבר מפורש להדיא בסוף כתובות, דמצד עצמם אין חיים רק לתלמידי חכמים בכל מקום מצאו להם רפואה מן התורה על ידי שפתנים לתלמידי חכמים מנבסיהם יש להם חיים, עיי"ש.

ואציע מענינא מה שמצינו שהצדיקים תלמידי בעש"ט וצ"ל בטלו התעניות וסגופים, ואינני כדאי לדבר בדברים כאלה, אך תמכתי יתדוהי על המשנה פ"ד רסנהדרין שהבאנו בראש דברנו הכל מלמדין זכות ואקדים הפסוק שובה ישראל עד ד' אלקיך כי כשלת בעונך, דלכא"י ק' על מה שכ' הראשונים ז"ל לעשות תעניות וסגופים תשובת המשקל על ההנאה שנהגה מן העבירות, דלפי אמונת ההשגחה שא"א לאדם לקחת לעצמו משהו כבוד או תענוג יותר מן הנגזר עליו בר"ה, ואין אדם נוגע במוכן לחברו ואין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא, וברמב"ן דהגזרה אמת והתריצות שקר, ואפי' הגאת העבירה א"א לאדם לקחת

אל המקרה, ע"כ כתב בזה"ק דמבע"ל בחירה קשה להנצל.

ועתה נבא לענין מלקות, נראה דעיקר עונש מלקות אינו על סגם של החטא למעלה דע"ז לא הוי מספיק עונש למטה, אך עיקר העונש מחמת שע"י החטא גורם לסתום צנורות השפע, וזה סגם למטה, ע"כ נענש במלקות למטה, וראי' לזה מש"ס (שבת ל"א), דבכל עבירה יש בה סגם בואהבת לרעך כמוך ^{מ"ש} יובן.

אמנא נראה, דכמו דאין אדם נוגע במוכן לחבירו במה שמגיע ע"ם השגחה פרטיות, ה"ה שע"י החטא לא יוכל הוא לקלקל השפע שמגיע לחבירו ושניתן לו בדין בר"ה, כמ"ש, אך עיקר הקלקול הוא לאותן שאין להם מצד השגחה הפרטיות רק מצד המקרה, וזה יוכל לקלקל בסבת חטא כמו שיוכל לקלקל בפועל ממש, אך לכאורה יש מקום לחקשות דבשלמא אם ה"י מגיע השפע לחבירו ע"ם דין ראוי לו להעניש על שמקלקל השפע, משא"כ מה שאין מגיע לחבירו רק ע"ד מקרה יש לו למה יחשב מויק ולמה יענש ע"ז, וע"ז סמך מלקות ללא תחסום שור לרוכ הראשונים ז"ל כתבו דעיקר השגחה פרטיות הוא לאדם ולא לבע"ח, כמ"ש הרמב"ם בהמורה ובספר החינוך [ואע"ג דמצינו אפילו צפור בלא שמיא לא מתמיד זה ג"כ מצד האדם דכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, כמו שיחבאר לקמן בדברינו] וא"כ כל מוונתיו ופרנסתו הוא רק ע"ד מקרה ומ"מ איכא לאו דלא תחסום, ודון מינה דאפילו לעשוק דבר שאינו מגיע לחבירו רק ע"ם מקרה ג"כ אסור, וע"כ שייך עונש מלקות, ומשום הכי סמוך מלקות ללאו דחסימה.

וכן נראה לע"ד לענין הנ"ל, דיש לפעמים לאדם עשירות ואין לו נח"ר בעשרו, זהו מי שהעושר לו דרך מקרה, אבל מי שכא לו העושר בהשגחה פרטיות ע"ז נאמר ברכת ד' הוא תעשיר ולא תוסיף עצב עמו, ועל זה אמרינן (שבת כ"ה:;) איזה עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו.

והנה ברמב"ן פרשה לך בהשגחה פרטיות הוא רק לצדיקים כמ"ש עין ד' אל יראו, אמנם יש דיעות

לעצמו רק אם ה' מוכן עבורו הנאה כזו בהיתר, וכן שמענו בשם הרה"ק הרר"ב מפשיטתא ז"ל דאם הגנוב ה' ממתיך מעט דבר זה עצמו שרוצה לגנוב עתה ה' לו אח"כ בהיתר עכ"ל.

וכאשר זה דרכי אני עני המתגעגע להיות אסקופה גדרסת תחת רגלי הצדיקים להביא מקור לדברי צדיקים מן הגמ' נלע"ד מקור לדברי הה"ק ז"ל הנ"ל מגמ' (פנחות מ"ד.) אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר, הנה להדיא וללמדנו בא דכל מה שה' לו בחירה מעיקרא להנות באמצעות עבירה ה' רק בעבור שאותה הנאה עצמה היתה מוכנת לו בהיתר כאשר עיננו הרואות וסוף מעשה הוכיח על תחלתו ולולא ואת לא ה' אפשר לו להנות באיסור וא"כ למה יחשב נהנה בסכת העבירה כיון דגם לולא העבירה ה' לו הנאה זו. וכעין זה בתוס' ורא"ש (בב"ק כ'). כחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביר למיגר חשיב זה לא נהנה וזה חסר, ואע"ג שעתה נהנה מחצר זה מ"מ כיון דגם אם ה' חצר זה ה' נהנה הנאה זו ממש מחצר אחרת חשוב לא נהנה, ה"נ לא יחשב נהנה מן העבירה ולמה יצטרך חשובת המשקל.

אמנם התירוץ לזה לטמ"ש בחק"ו תיקון כ"ב דכל המ"ע ענפי אנכי ה' אל"קך וכל ל"ת ענפי לא יהי' לך. ואמונת החשגחה הוא בכלל אנכי ד' אל"קך והיטך לזה לא יהי' לך הוא כפירה בהשגחה ר"ל, וא"כ זה החוטא לשיטתו ולשטותו שבמעשה החטא עובר על לא יהי' לך אלהים אחרים שזה כפירה בהשגחה וכאלו ח"ו יוכל לקחת לעצמו הנאה נגר לצון שמים ע"כ צריך תעניות וסגופים, אמנם כאשר שב על פגם אנכי ד' אל"קך דפתיך בה העבירה ממילא לא צריך תשובת המשקל כלל דאגלאי למפרע שלא נהנה כלל מן העבירה, וז"פ שובה ישראל עד ד' אל"קך היינו על פגם אנכי ד' אל"קך, ואז יתברר למפרע כי כשלת בעונך חיינו שהי' מקח טעות, כי כל כוונתו בהעבירה ה' כדי להשיג הנאה, ואם ה' יודע שא"א לאדם לקחת לעצמו הנאת משהו רק מה שנגזר עליו, ומה

ג. וכ"מ ממד"ר שמיני (פרשה י"ב, א.) : יין ושכר וגו' אוף הכא לא שביק לך ברייך וכו' מבואר להדיא דאפי' שכרות שהוא דבר רע כמו שהאריך שם במד"ר, מ"מ מזמינים לו מן

שנגזר עליו סופו לבא אף בלי עבירה, לא חיה עושה העבירה .

ומי שדבוק בצדיקים ויש לו אמונת צדיקים ממילא בא ג"כ לאמונת אנכי ד' אל"קך כידוע דשניהם אחד כמ"ש ויאמינו בד' ובמשה עבדו, ע"כ מי שדבוק לצדיקי אמת אי"צ לתעניות וסגופים, ובוה יל"ס הגמ' בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה, דאע"ג דמי שחטא אין ראוי לו חיים מ"מ ע"י אמונה זוכה לחיים, ובוה יובן הא דסוף כתובות הנ"ל דע"ה אע"ג דאין לו חיים ומבואר בוה"ק יתרו (דף פ"ט:) דע"ה היינו מאן דחביל אורח' דזה הוי כאושיר דמין סגיאין כבוה"ק, ובמד"ר משפטים דהשופך דם אין לו חיים, מ"מ אם דבוק לת"ח יש לו חיים, ולהאמור יובן.

(ד) . ש ל ו ם . הנה בהגדה, אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, וידוע שהדבר פלא, ונראה דהנה עוד יל"ד דהול"ל קרבנו להר סיני ולא לפני הר סיני, ע"כ נראה ע"פ הגמרא (חגיגה ה'): כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך בטור תורה גדול מזה, ביאור הדבר ע"פ דברי זוה"ק תולדות (קמ"ה:) דהנהגת השי"ת בעולם חשיב תורה וכשישראל בא"י או הם תחת השגחת השי"ת ומונהגים ע"י ית' ע"כ חשוב תורה, אבל כשגלו, דהדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אל"ק, משום שנעובו למקרים ממילא ל"ח הנהגתם תורה, ע"כ כי גלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה, וגלות הוא פירוד, כמ"ש מהר"ל ז"ל החילוק בין גלו לגאל דה' מרמו פירוד ואלף מרמו אחדות, ואקדים דכתיב בפרשת ויחי האכפו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים פירש"י שביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו, ובוה"ק דסתים וגלי.

ונלע"ד הביאור עפ"ד מהר"ל ז"ל דגאולה הוא חבור ישראל וגלות הוא פירוד, וזה גילתה לחם שאם יתאספי יחד להיות כאהבה ואחות או אגידה [לשון המשכה כידוע] לכם את [מן] אשר יקרה וגו' באחרית

השמים תאוה זו, עוד סמך לזה מסוטה (ט:) ת"ר שמשון בעיניו מרד וכו' אינו והכתיב: ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא, כי אזל מיהא בתר ישרות עיניו אזל וכו'.

הפשוט ומ"ש דנקט זה, נראה דהנה (בסוכה מ"ו):
 ארשב"י יכולני לפסור העולם כולו מן הדין וכו'
 ולכאוי ק' דאיכ למה לא פטרן, אמנם התי' דצריך
 לבטל עצמו להצדיק ואז יוכל לעשות לאדם טובה
 ולהצילו מן הדין, ובמדרש מה שושנה זו לא נברא
 אלא לריח כך צדיקים לא נבראו אלא לישועתן של
 ישראל, ודון מינה דכמו שא"א להרגיש ריח השושנה
 רק מי שרוצה להתקרב אליו אב"ל לא לעומד מרחוק
 כך א"א לקבל ישועה וטובה מן הצדיק רק למי
 שרוצה להתדבק ולהתקרב אליו, ועיקר הדביקות
 בת"ח הוא ע"י שמבטל עצמו אליו ומהנה אותו
 מנכסיו כדאי' שלהי כתובות, וזה ג"כ ענין ביטול
 להת"ח כמ"ש במק"א מלשון המשנה (פ"ק דפיאה) הכל
 לפי רוב הענו' פירש הר"ב לפי מה שהוא ותרן,
 ובמשנה קורוהו ענו', הנה דעיקר מעלת הנתנית צדקה
 הוא שיהי' בביטול והכנעה שיחשוב שנותן לאדם
 גדול מפנו ואתייקרי מתייקר בו בהמקבל ממנו, וקו"ח
 שראוי שיהי' כן בשעה שמהנה לת"ח, ועיין בסוף
 דברינו משי"כ מהרא"ש (פ"ה דזבים) דעיקר חיבור
 להת"ח הוא ע"י שבטל אליו.

ובזה נבא לדברי חנמי מלקות דמה דכתיב
 ארבעים יכנו ואחי רבנן ובצרי חדא, בזה נרמז שיש
 כח בחכמי הדורות להסיר כל חולי וכל מכה מאנשים
 הדבוקים בהם, וכיון דעיקר הדביקות הוא ע"י הכנעה
 וביטול אי"כ כמה טפשאי הני בבלי דקיימי מקמי
 ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה שאין רוצין לבטל
 עצמן אליו, שעייזו אין כח בהת"ח להצילו ולרפאוהו
 ממחץ מכתו, נמצא דאותן שתומכין ת"ח ומכספם
 שחדו בעדם זה מביא להם רפואה ושלום.

(ה) . חכמה . (בשבת ל"א.) חכמה זה סדר
 קדשים. י"ד ע"ד רמז דהיינו קדש עצמך במותר לך
 כי בתנ"כ (פ"ט"ו) מבואר דכל ענין קדושה באכילה
 יש לאדם כח לזה מחמת שנמצא בעולם קדשים
 שהיא אכילה בקדושה, וזה משפיע בכל האכילות
 שבעולם שיהי' אפשר לאכול בקדושה דוק ותשכח.

ומ"ש אדמה דוקא, וי"ל רמז, דעיקר הנאה להמקבל הוא
 כשהנותן מקיים ונפשי כעפר לכל תהי' אפי' לגבי המקבל,
 ואינו מרגיש עצמו כלל לנותן וזה"פ: מה אדמה דאית לי הנאה
 מינה.

הימים, דע"י התחברות יחד ימשיכו אור החזון מן
 הגאולה העתידה לתוך הגלות וזה סתים וגלי היינו
 דאע"ג שלא פירש הקץ עצמו כ"מ זאת גלי מ"ש
 לעיל, וכמו דגלו ישראל ממקומן חשוב ביטול תורה
 לעומת זה התקרבות ישראל יתר להיות כאיש אחד
 בלב אחד זה השיב תורה, שזה גורם להמשיך אור
 החזון מן הגאולה להיות מושגחים מהש"ת שזה חשיב
 תורה כנ"ל, וע"כ אלו קרבנו [דהיינו יסקירה את
 ישראל כאיש אחד בלב אחד כמו שהיה לפני מ"ת]
 לפני הר סיני [זה מרמז למ"ש המהרש"א (ערכין)
 דעיקר שלום ואחדות בא ע"י הכנעה וענוה עיי"ש,
 וסיני מרמז על הכנעה כידוע] דיינו, דקירוב של
 ישראל חשיב ג"כ כמו תורה.

ובזה י"פ הגמ' (נדה ל"ד.) ויאסף כל ישראל
 כאיש אחד חברים, הכתוב עשאן כלם חברים ברגל
 פירש"י דבזמן שישראל נאספין חשיבי כלם חברים,
 ולהנ"ל יובן דבשעה שנאספין יחד הרי הם חשובין
 תורה, וכ"א מהם נחשב חלק מהתורה, ע"כ דינו אז
 כמו חבר הלומד תורה שדינו ג"כ כתורה (כקידושין
 ל"ג:) עיי"ש, ע"כ ע"י התחברות והתבטלות של וכו"ל
 ליששכר שמתחבר לת"ח זוכה להיות גם הוא עצמו
 נחשב בצד מה כחבר ות"ח שע"י אסיפה נחשבו כלם
 חברים, ע"כ ע"י דבוק לת"ח זוכה לשלום דת"ח
 מרבים שלום בעולם.

וגם בפשוטו א"ש דתורה נקרא שלום כמ"ש
 רש"י (ברכות ח'). בד"ה פדה בשלום, זה שעמוק
 בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותי שלום
 ע"כ ע"י דבוק לת"ח שהוא נעשה ע"י דבוק לתורה
 זוכה לשלום:

עו"ל דשלום קאי על רפואה כמ"ש אין שלום
 בעצמי וגו' דהנה בשלהי מלקות כמה טפשאי הני
 בבלי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה
 דכתיב ארבעים יכנו ואחי רבנן ובצרי חדא, ולכאוי
 קשה דיש כמה דרשות כהנה שהם נגד משמעות

ד. וי"ל סמך לזה ממשנה (פ"ה דמע"ש מ"א): כרם רבעי
 מציינין אותו בקוזות אדמה וכו' ובב"ק (ס"ט.) סימנא כי
 אדמה, מה אדמה איכא הנאה מינה וכו' ולכאורה קשה הלא
 כמעט בכל דבר שבעולם שדינו אסור בהנאה איכא הנאה מינה

ודבר זה נקרא חכמה דהיינו שמגביר השכל על תאוות החומר, ולהיפוך מי שאוכל כוולל וסוכא ואינו מקדש עצמו כלל מגביר החומר על השכל וכבהמה נדמה.

והנה (כחולין ק"ה.) נט"י בחולין משום סרך תרומה, ועוד מצוה, מה מצוה, מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך וכו', ולכאורה יפלא דעיקר מצוה משום טעמו של ר"א בן ערך כדאיתא התם ולמ"ל לומר מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך. יש ללמוד מזה (דהנה נט"י ילפינן מוהתקדשתם משמע דזה פועל דמיוני וסגולה לקדש עצמו בשעת אכילה) דבאמת קדש עצמך במותר לך הוא מדרגה ול"ש רק בגדולי הצדיקים, ואיש פשוט אין לו כח לזה, אך בכח שמבטל עצמו להצדיק ונוטל ידיו משום מצוה לשמוע דברי חכמים דהיינו ר"א בן ערך ע"ז יוכל לבא למדרגה זו, לקיים קדש עצמך כמיתר לך, וכתבה הגמרא ב' הטעמים לנט"י אחר פשים סרך תרומה, היינו כמ"ש לעיל בשם תנוד"א דמחמת שנמצא אכילת קדשים ותרומה, ע"ז יוכלין לבא לאכול בקדושה גם חולין, שנית משום מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך דהיינו בכח ביטול לצדיקים, נמצא דע"י שזכרון מבטל עצמו ליששכר יוכל לבא לחכמה שהוא קדש עצמך במותר לך.

08/01/2020 11:55

ובזה יתבאר מש"כ תוס' ישנים (יבמות כ"א.) דשניות היא משום סיג ועירובין ונט"י וזא חכמה ואינו מוכן דכיון שאינו לסיג מה תיעלת חי' בגזרה זו וגם מהו החכמה, ולהנ"ל א"ש דהתועלת הוא לבוא ע"ז לקדש עצמך במותר לך שיוכל לקדש עצמו בשעת אכילה וזה נקרא חכמה כנ"ל חכמה זה סדר קדשים, ועירובין פירשנו במק"א ואכ"מ, וביבמות (דף כ'). איסור קדושה שניות מד"ס ואמאי קרי ל' איסור קדושה אמר אב"י כל המקיים דברי חכמים קרא קדוש אמר ל"י רבא וכל שאינו מקיים ד"ח קדוש הוא ולא מיקרי רשע גמי לא מיקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך, ולהנ"ל י"ל דשניהם א' דהמקיים ד"ח בא לידי קדש עצמך במותר לך וע"כ נקרא קדוש, ובזה אי"ש חא דהוסיף משה יום א' מדעתו והק' התוס' מ"ן דדריש היום כמחר למה חשוב מדעתו ותירצו דלאו דרשה גמורה היא, וא"כ למה דריש, ולהנ"ל יתכן דכל פרישה הוא ענין קדש עצמך במותר לך ולזה באין ע"י מצוה לשמוע דברי

חכמים ע"כ היכרח ש"ח' ההוספה מדעתו דוקא שאז יקיימו מצוה לשמוע דברי חכמים ויהי' סגולה לקדש עצמך במותר לך.

ומענין לענין אציע בהא דבטלו' לטבילות ומ"מ א"י בכל הסה"ק אוהרות גרולות ונוראות לקיים תקנת עזרא, וא"כ למה בטלו' ונראה דכיון דתקנת עזרא הוא לצורך קדש עצמך במותר לך ראו חז"ל בחכמתם שטוב יותר לבטל התקנה ויקיימו' מעצמן, שזה גופא הוא ענין קדש עצמך במותר לך ותהי' הטבילה סגולה יותר לקיים קדש עצמך במותר לך.

עו"ל דעיקר חכמה היא חי"ת, ובעירובין (י"ב:) למה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שהם נוחין ועלובין ומקדימין דברי ב"ש לדבריהם, ונל"ע דהנה אמרי' כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, אמנם מאין נדע מי הוא התלמיד ותיק שחידושים שלו אמתים ונאמרו למשה מסיני, ונראה דזה יש ללמוד מפירש"י (ברכות דף ט'): ותיקין ענוים ומחבבי מצות, הגה מזה יש ללמוד דזה חשוב תלמיד ותיק ואלו הם סימני סהרה של תלמיד ותיק, עניו וחובב מצות [ובאמת נראה דשניהם א' כי בשעת לר"י דעיקר ענוה שיעשה מצות ומע"ס ולא יחשוב בעצמו שעושה מאומה, וכל מה שעושה יהי' נחשב אצלו כלא, ואיש אשר אלה לו בודאי מחבב מצות בכל לבו ונפשו, הוא אוהב מצות ולא ישבע מצות] וי"ל עוד סעם לזה דהנה ברש"י פ' גח על יקטן מתוך שהקטין עצמו זכה להעמיד כל תולדות אלו ואיתא בסה"ק דפו"ר בתורה הם חי"ת, [ונל"ע ד סמך לזה בתרי"ב מצות מצוה ראשונה הוא פו"ר ומצוה אחרונה כתיבת ס"ת ונעוץ סופה בתחלתה לקיים מצות פו"ר בתורה וזה ואתם כתבו לכם וגו' שימה בפיהם לעשות מתושב"כ תושבע"פ והיינו ע"י חי"ת שזה עיקר תושבע"פ של כ"א מ"שאר] וכמו דבכת ענוה ושפלות זוכה לפו"ר בגשמיית כמ"כ זוכה ע"ז לפו"ר בתורה ע"כ מי שהוא עניו ומחבב מצות זוכה לחדש חי"ת ישרים ואמתים ומשיג חלקו שנאמר למשה מסיני, ע"כ מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ועיקר ענוה הוא להכנע לפני צדיקים ועובדי ד' ע"כ מי שמבטל עצמו לצדיקים זוכה לחדש חי' חורה ישרים וזוכה לברכת חכמה.

ו. ח. חן. סתיב ולענוים יתן חן. ובס' שע"ת לר"י כתב דתכלית ענוה הוא לעשות מצות ומע"ט ולא יחזיק לעצמו טובה כלל ולא יתעל מאומה ולא ירגיש שעושה עיי"ש, וזה תכלית הצנע לכת כמו שפירש בספר הקדוש נועם אלימלך בסופו שיהיה תצנע לכת אפילו מעצמו, וזה כנ"ל שלא ירגיש שעושה מאומה, ובמק"א כתבנו במה דמליגי האה"ק והפוסקים, הפוסקים ס"ל דגם שמונה עשרה צריך להשמיע לאוני עצמו, ומצות תפלה בלחש היינו שלא ישמיע לאחרים, ובזוה"ק משמע דאפי' לעצמו לא ישמיע. דזה הם ב' דרגין של עובדי ד' דמצות תפלה בלחש מרמו על הצנע לכת, והפוסקים ס"ל דלא ישמיע לאחרים דזה פשיטו של הצנע לכת ליתוהר מפניות והראות מעשיו לאחרים, וזה דרך הפוסקים, אמנם דרך זוט"ק יותר נעלה שאפילו לאוני עצמו לא ישמיע זה כדברי נועם אלימלך הנ"ל, שיהיה הצנע לכת אפי' מעצמו.

ובובחים (מ"ה:): אותה בצפון ואין חטאת נחשון בצפון מה"ד הואיל זאתרבי לסמיכה אתרבי לצפון קמ"ל, וזה מדרש פליאה לכאורה דמה ענין סמיכו לצפון שיהי' ס"ד הואיל זאתרבי לסמיכה אתרב לצפון. וגלע"ד דענין צפון מרמו על הצנע לכת וזו רמו דק"ק שחיתחן בצפון, אמנם זה לא אפשר רי לגדולי הצדיקים, אמנם מצות סמיכה בקרבן הרמ לכיון דחיה ועוף לא נבראו אלא לשמשנו, והוא ע"ז כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, אחד מגדר השימוש הוא ג"כ זה שיקבל עליו עונשו ושישחט תמורת האדם שחייב עונש זה, וכעין שכתב מהר"ל ז"ל על אין אשתו של אדם מתה אלא בעון נדריה, אמנם כמו דחיה ובהמה נבראו רק לשמש לאדם, כמ"כ באדם עצמו הגוף הגדמה לבהמה כמ"ש בס' החינוך מצוה ת"ל משמש להשכל, אמנם כשחטא ומכניע השכל תחת הגוף אין לו כפרה עד שישוב על פגם זה, ולקבל על עצמו מהיום והלאה להכניע הגוף חלק הבהמה שלו תחת ממשלת הנשמה ועיי"ז

ה. רמו לזה בתו"כ ויקרא (עה"פ ויקרא א. יא.): צפונה לפני ה' ואין צפון בבהמה. במה מורה על גסות הרוח כמ"ש בכלי יקר ויקרא (א. ג-ד), ומי שהוא גבה רוח ואין בו ענוה ל"ש בו מדת הצנע לכת שמרמו בצפון.
ו. יש להוסיף טעם דמי שחוטא מסלק מעליו צלם אלקים

יש לו כפרה בקרבן בהמה שנבראת ג"כ לשמש לאדם, והנה ברע"מ פרשת נשא דע"ה צריך להיות כסוף לת"ח כסוסיא דרכיב עלי' מריה, הנה בזה תכלית הכפיפות והביטול ובגמ' דסמיכה שבות כמו אין רוכבין ע"ג בהמה הנה במה שהבע"ל קרבן סומך על הבהמה בכל כחו שזה מעין רכיבה ומראה דבהמה משועבדת לו ונכנעת תחתיו כסוסיא דרכיב עלי' מרי' וע"כ יש לו כפרה בקרבן בהמה כנ"ל.

אמנם א"א לבוא לזה עד שיקדם שהוא יקבל על עצמו להכניע גופו לשכלו, וכן בכלל שהוא יכנע לצדיקים ע"ד כל עולם לא נברא אלא לצוות לזה, או גם הבהמה נכנעת לו ע"ד אלו לא נבראו אלא לשמשנו ולא וולת, ומי שיכנע עצמו לצדיקים יוכל לבוא למעלת הצדיקים להיות הצנע לכת, ע"כ סר"א כיון דאתרבי לסמיכה אתרבי נמי לצפון. הנה דע"י דיבוק לתלמידי חכמים יוכל לבוא למעלת הצנע לכת שזה תכלית ענוה כדברי שע"ת לר"י הנ"ל ולענוים יתן חן.

זאציע מענינא דהנה במשנה (חגיגה ט"ז.) יוסי בן יעזר אומר שלא לסמוך יוסף בן יוחנן אומר לסמוך זכו' הראשונים היו נשיאים שניים להם אכ"ד גלפע"ד לפמ"ש במק"א מה דפלוגתא הראשונה הי' בענין סמיכה משום דאיחא בתקו"ז דכל מחלוקת וכפיקות בחורה נצמח מחטא מי מריבה וכתיב במי מריבה שמעו נא המורים, סרבנים, שלא היה להם ביטול למרע"ה, ומצינו דאין סומכין משום שהוא בכלל שבות דאין רוכבין ע"ג בהמה, הנה דסמיכה בכלל רכיבה, ובזוה"ק (פ' נשא) דצריך להיות כפל וכפיף לת"ח כסוסיא דרכיב עלי' מרי', וטעם סמיכה בקרבן משום דחי' ועוף לא נבראו אלא לשמשני וזה ג"כ השימוש שמה שאדם חייב מיתה והוצאת דמו יהיה נעשה בהבע"ח בעבורו וכעיי"ז כ' מהר"ל ז"ל על אין אשתו של אדם מתה אלא בעון נדריה וזה ג"כ בכלל עור כגדו שתקבל על עצמה עונש המגיע להבע"ל, וכיון

וכבהמה נדמה, וא"כ ל"ש אצלו לומר דחי' ועוף לא נבראו אלא לשמשני, דלא עדיף הוא מהם, ע"כ מי שנכנע לצדיקים וצדיקי הדור הם הצלם אלקים של הדור, ועיי"ז יש לו ג"כ צלם אלקים — וע"כ דוקא אז שייך אצלו: כל אלו לא נבראו אלא לשמשני, ושייך אצלו כפרה בקרבן.

כלל רק לתועלת הארון, וקו"ח שהוא יכנע לשמים באופן כזה להיות נאמן [טריי] לשמים שלא יחשוב טובה עצמו רק לעשות רצון קונו ית' ומה זוכה שההשפעות שיספיעו לו משמים יהיו במאור פנים, וזוה ימצא נחיר בעשרו, וכתיב וצפונך חמלא בטנס גם דקדקני לעיל בפסוק השיבה לי ששון ישעך דהיליל השיבה לי ישעך.

יל"פ בהקדם מה שאמרים בזמר לכה דודי ישיש עליך אלקיך כמוש חתן על כלל יל"פ לפמ"ש הגר"א ז"ל החילוק בין ששון לשמחה דששון הוא רגש השמחה בלב ושמחה הוא התפשטות והתגלות השמחה בחצונות, ומשום חתן על כלל הוא עיקר בפנימיות הלב ולא בחיצונות מצד צניעות כמובן, ויש מי שנותנין לו השפעות ומ"מ אינו מוצא נחיר בהם כאמור לעיל וחסר לו הפנימיות מן ההשפעות וזה נקרא ששון כנ"ל ע"כ כתיב השיבה לי ששון ישעך, וזה ישיש עליך אלקיך כמוש חתן על כלל שינתן לו במאור פנים ואז ימצא נחיר בעשרו וזה נקרא צפון, צפונך חמלא בטנס, היינו הפנימיות מן ההשפעות, ובאבות עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו, ע"כ ע"י סמיכה שמרמו על בטול לשמים ברצון שלם ויחוד המעשה ברעותא דלבא שלים ע"ו חכה לצפון.

ובהוא ענינא כתבנו במק"א ליישב קו' ראב"ע על דלא תחמוד דמה שייך לאו כוה ואיזה עצה יש לזה להסיר חמדת הלב, ונראה לנעוץ סוף עשרת הדברות בתחלתן ובהקדם דברי הגמ' ברכות (דף ד:): כל האומר תהלה לדוד בכל יום ג' פעמים מיבטח לו שהוא בן עה"ב וכו' משום דאית בי' אלף בית ואית בי' נמי פותח את יריך פירש"י שהוא שבח הכנת מוון לכל חי והק' מהרשי"א למה לא נקיס פ' המוקדם עיני כל וגו' ואתה נותן להם את אכלם בעתו, ונראה דהנה באדר"נ פ' ל"ח שנים אוכלין מקצרה א' זה טועם לפי מעשיו וזה טועם לפי מעשיו הנה דמלבד עצם המזונות שמשפיעין לאדם בריה יש עוד דין כמה נחיר והנאה יהי' לו מן המאכל ודבר זה הוא יותר עיקר.

שישראל פגמו בזה בחטא מי מריבה שלא רצו לבטל עצמם למרעה שוה היפך ענין הסמיכה ע"כ מחלוקת הראשונה [שנא מחמת חטא מי מריבה] הי' בסמיכה כיון שהפגם שייך במצות סמיכה יותר מבשאר דיני התורה ע"כ שלט בי הענין מחלוקת קודם לכל ואח"כ כשרבו תלמידי הלל ושמאי שלא שמשו כל צרכן ונתפשט הפגם ביותר התפשט העונש של מחלוקת ביותר והתחיל ענין מחלוקת גם בשאר דינים.

וי"ל דמשום זה מסיים בסיפא הראשונים היו נשיאים ושניים להם אב ב"ד לרמוז ד"א שהנשיא ראוי לו תמיד להמשך בענין זה [בכ"מ שיש לצדד לכאן ולכאן] להקל, ולמעט חיוב הביטול של שאר העם נגדו ע"ד דאמרי' בקידושין (פ"ג.) מגין לזקן שלא יטריח ע"כ היו הנשיאים נוטים תמיד שלא לסמוך, ואב"ד שהוא יותר סמוך לעם הי' תמיד אומר לסמוך היינו שבטל עצמו לפני הנשיא כי כך נאה וכך יאה שהנשיא יאמר שלא יסמוך והעם יאמרו לסמוך.

ותלמיד א' הקשה דהא בסיפא שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך, אע"ג דהלל נשיא, י"ל דהנה בערוכין (י"ג ע"ב) למה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותם, לפי שהם נוחים ועלובים וכו', משמע, דזה הוי זכיה, אבל עיקר ההלכה לעתיד כב"ש כידוע, וכיון שהלכה כמותם, י"ל שהי' גדול מהלל, ומ"מ לא הי' נשיא כי הוא הי' למעלה מענין זה, וכע"ז אי' שאמר הרה"ק רד"ב ממעורריתש ז"ל על הה"ק ר' זושא. מהאניפאליע שלא ינהיג עדה, שהוא כבר למעלה מענין זה. וסו"ס היה הוא הת"ח שבדור, ועיקר חיוב ביטול היה אליו, ע"כ הוא הי' נוטה שלא לסמוך, ויהי רצון שלא יאמר פי דבר שלא כרצונו ית' וית'.

עו"פ דסמיכה הוא פועל דמיוני להכנע לשמים בעשיית מצות ומעש"ט ולא יחזיק טובה לעצמו וכדאי' באבות במ"ח דברים שהתורה ניקנית בהם ואינו מחזיק טובה לעצמו, וזה תכלית הביטול והכנעה להש"ת כדברי שעת' לר"י הנ"ל וזה נלמד מסמיכה שסומך על הגהמה להורות שהבהמה נכנעת תחתיו כסוסיא דרכיב עליה מרה כנ"ל שאין כוונתו לעצמו

ונראה דלעומת זה כל הצמודים ותבואות צריכין טל וגשם, נראה דגשם הוא נותן בתבואה נשמות המאכל להיות נזון בגשמיות, וטל נותן בו כח השמחה ונחיר שיש לו לאדם מן המאכל וראי' לדברינו [מדברי המייט בתפלת טל שאמר שם שיתנו ברכה בליצן] מדברי הזוה"ק פ' חולדות שכ' דכל הכרכות שנתכרך יעקב הם נגד הקללות שנתקלל ארה"ר וחושב שם כלם ברכה לעומת קללה, ולעומת בעצבון תאכלנה חושב ויתן לך אלקים מטל השמים, הנה דטל הוא שמחה היסך עצבון, ונגד זה הם ב' הפסוקים עיני כל וכו' ואתה נותן להם את אכלם בעתו זה קאי על עצם המאכל ומשביע לכל חי רצון זה קאי על נחיר ושמחה שנצמח מכת המאכל שזה נרמו בס' הגי' השיבה לי ששון ישעך, ודבר זה יותר עיקר כמובן וע"כ נקט הגמ' משום דאית ב' פותח את ידיך ולא נקט הפסוק המוקדם דדבר זה שבח יותר.

והנה המאמין באנכי ד' אלקיך שהוא אמונת ההשגחה פרטיית בקל יוכל להנצל מלא תחמוד כי עיקר מה שאדם חומד בחפץ נאה של חבירו הוא כדי שעי' יושבע רצון וימצא בזה נחיר, אבל המאמין בהשגחה וכדברי אדר"ג הנ"ל (פלי"ת) שנים אוכלין מקערה א' זה טועם לפי מעשיו וזה טועם לפי מעשיו וא"כ אפי' ישיג החפץ הזה שחומד עדיין אינו בטוח שיושבע רצון וימצא נחיר מזה כי אף שהאדם משיג החפץ הנכסף יש דין בשמים מסת הנאה ועונג ונחיר שיושבע מזה וא"א לקחת לעצמו משהו הנאה או חענוג יותר על הנגור עליו ואם יהי' רצון שמים יוכל להחענוג ולמצוא נחיר כאותו חפץ שיש לו, הרבה יותר ממה שיהי' לו כאשר ישיג חפץ הנחמד בעיניו וא"כ מה בצע בהשיגו חפץ זה כיון דסו"ס הדבר מסור לרצון שמים כמה עונג ומלוי רצון יהיה לו, והמתכוון היטב בחשבון זה, הנקל בעיניו להנצל מלא תחמוד, ובזה נעוץ סופו של עשרת הדברות בתחלתו כי לפי מסת שאדם מאמין באנכי ד' אלקיך לפיהו ינצל מלא תחמוד.

ז. יותר מבואר זה ברמב"ן נדרים (ל"ד ע"א) שם. כי הרא"ש כתב שנהנה משום שמכבדו וא"כ אין ראי' שנהנה מהתפץ עצמו.

ומענין לענין באותו ענין, הנה המהר"ל ז"ל בס' באר הגולה הביא מה שתמהו על משאחו"ל דיאוש באכידה קונה וכיון דאמר וי לחסרון כיס יוצא מרשותו, ולמה זה, ואענה חלקי אני עני לפי"ס שהק' שם המהר"ל ז"ל דאיזה קישור יש לאדם בחפצים שלו שיהי' לו קנין בהם, בשלמא ידו ורגלו מחובר עם האדם משאי"כ בקנין נפרד ממנו, ונלעניד לפי"ס שכ' בעשי"ט ז"ל עה"ס רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף דנור"ג של האדם מעוסף במאכלים ומשקים שלו וכן בכל החפצים שלו, וע"י שאוכל ושותה ומשתמש בהם עי' מוציא חלקי נטשו עכדה"ק, וכזה מוכן היטב קנין האדם בחפצים שלו כיון שחלקי נטשו מעוטפים בהם אין לך חבור גדול מזה, ויש להוסיף דזה לבד ל"ה מספיק ואין להם חבור עם האדם רק בשעה שמשתמש ונהנה מהחפצים שלו וכעין שבת (מ"ח:) דל"ה חבור רק בשעת מלאכה אך בהיות דעיקר הנאה של מאכל ומשקה ושאר תשמישים אינו עצם האכילה ושתי' לבד. רק עיקר הוא המלוי רצון ונחיר שמגיע לו עי' כאמור.

וזה י"ל גם לפני התשמיש בחפץ כמ"ש הרא"ש (נדרים ל"ד) דאדם נהנה ממה שיש לו מאכל ואם ירצה יהנה ממנו ע"כ חשוב שתמיד חפצים שלו משמשים אותו ומצויאים לו עונג וקורת רוח וחשיב תמיד כמו בשעת מלאכה ע"כ יש לאדם חבור עמהם וזהו עיקר הקנין של אדם כממונו, וכי' כשיודע שנמצא אתו אבל כשאומר וי לחסרון כיס ומתייאש וסובר שכבר אבד סברו ממנו וא"כ אינו מקבל הנאה ונח"ר מן החפץ שלו שוב אין לו חבור עם ממנו ופקע קנינו כנלע"ד בזה.

(ז). זרע. ברש"י פרשת נח בזכות שהקטין עצמו וזה להעמיד כל התולדות האלו ועיקר הכנעה להכנע לפני השי"ת ולפני ת"ח ועובדי ד' וכן נראה מדברי שע"ת לרי" הנ"ל, ע"כ מי שמכניע עצמו לת"ח וזכה לזרע ברך ד' ועיין בגמ' (שבת כ"ב:).

ונציע מענינא מה שאמרו חז"ל שכ"א צריך לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אכותי, הגיד הר"ב מפרשיסחא ז"ל דאין הפירוש שירצה להיות גדול

דהנה בק"ש שמע ישראל וגו' ד' אחד, ובוה נכלל יחוד המעשה (כדאמרי' בריה ל"ב: אחד זה מלכות) שבנה נכלל הצנע לכת דלעיל (אות ו'), גם נרמו בזה קדש עצמן במותר לך שות נכלל בסוסק בכל דרכיך דעהו לייחד כל מעשיו אפי' הנאות של דברי הרשות שיהי' הכל לצורך שמים וגם נכלל בזה אמונת השגחה פרטיית הנזכר לעיל (אות ג'), ומדריגות אלו איא לאדם הלובשו עיי"ש. הנה דבטול חשיב כנוגע, ומה יש ללמוד דמי שבטל לתלמידי חכמים יש לו נגיעה בתורתם, וזוכה אתו עמו.

כמו האבות, כי זה מעשה ספס לחשוב כן, אך יבקש שיהי' לו נגיעה עכ"פ במעשי אבות, וז"מ מתי יגיעו מעשי למעשי אבות עכ"פ, נלע"ד דמי שבטל להאבות וכן מי שבטל לצדיקים זה חשיב יש לו נגיעה במעשיהם ובתורהם ועבודתם, ומנא אמינא לה מד' הרא"ש (פ"ה דזבים משנה א') דאפי' אדם לבוש כמה בגדים חשיב אפילו בגד העליון נוגע בגוף. דבגד בטל לאדם הלובשו עיי"ש. הנה דבטול חשיב כנוגע, ומה יש ללמוד דמי שבטל לתלמידי חכמים יש לו נגיעה בתורתם, וזוכה אתו עמו.

גם יש בס' ציצית יצי"מ, ובמק"א כתבנו משום דכתיב אנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, הנה זה חלק ממ"ע דאנכי ה' אלקיך שהוציאנו ממצרים, ומצות ק"ש הוא לקבל ע"ע מצות אנכי ד' אלקיך כמ"ש ברמב"ן (פ' יתרו) ובמד"ר ע"כ תקנו חז"ל יצי"מ בק"ש שהוא חלק המצו' מסצה דאנכי ד' אלקיך, ויצי"מ הוא ממשלה תמורת עבדות שא"א לבוא לזה רק ע"י בטול לצדיקים כמשי"ל (אות ב'), וזה נרמו באכילת תרומה כמ"ש בספורני דמצות תרומה הוא כעין יששכר וזבולן דהכהן בבחי' יששכר וישראל העובד אדמתו כדי להנאות לכהן נחשב כמו זבולן.

וכל המאמר הנ"ל יש לו שייכות לסיום המשנה יומית שהוא במס' עוקצין, כי כל מסכת עוקצין נוסדה על דין דיר מיטמא ומטמא ושומר מיטמא ומטמא ומצטרף, וא"כ יש ללמוד בקו"ח למדה טובה מרובה, דמי שהוא יד ושומר לת"ח ולעובדי ד' מיטהר ומטהר ומצטרף עמהם, וי"ל"ם דרך רמו הדרן עלך מסכת עוקצין וסליקא לה כל מסכייתי דהש"ס דהנה בס"ח כתב דמסכת הוא מלשון אריגה כמו עם המסכת דכתיב גבי שמשון, וי"ל"ם דהנה יש חילוק בין תושב"כ לתושב"ע"ם, דתושב"כ נכתב על קלף של בהמה סהורה, ותושב"ע"ם אינו נכתב על הקלף דאדם הוא הקלף, וסמך לזה מירושלמי (במס' מגילה) וזכרם לא יסיף מורעם מלמד שקבעו לה חכמים מסכת ואין מובן הדרש, ולהנ"ל איש דלא יסיף מורעם קאי דוקא על מסכת של תושב"ע"ם שיש לו חבור עם האדם, וזה בא ע"י שיגע בתורה ומשמש לתורה ע"י מתאחד עם התורה וזה כעין חבור וזבולן עם יששכר, וזה מירוש מסכת לשון אריגה שנארנ עם האדם להיות לאחדים עמו.

וזה נרמו במשנה מאימתי קורין את שמע בערבין [מי שהוא בחשכות הבלי הזמן כמה יזכה נער את ארחו לבוא לקבל על עצמו ד' אחד כראוי] משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, ובאמצעות זה שהכהן עובד ד' אוכל תרומתו של זה אף ההולכים בחושך יראו אור גדול ויוכלו לקבל עליהם עומ"ש ויחוד המעשה בין בעבוה"ב בין בהנאת גשמיות שיהי' הכל כלול בלתי ל"ד לבדו, שזה עיקר תכלית אמירת ק"ש, ושיהיו מושגחים בהשגחה פרטיית הנרמו בד' אחד.

ועוד רמו שכל ישראל נארגים יחד תומכי התורה עם הת"ח, וזבולן עם יששכר, ונה נלמד ממס' עוקצין כאמור, וזה סליקו לה מסכת עוקצין, ועי"ז סליקו לה כל מסכייתי דהש"ס היינו כל מיני אריגות שבאים ע"י הש"ס, אחד אריגת המשנה עם הלומד אותה, נאריגת מחזיקי תורה עם הת"ח.

דרך אגב הנני מציע למני חברים מקשיבים לקולי שכל מי שאפשר לו ילמוד ב' המשניות היומית שיהיי שגורים אצלו בע"מ, הלא מצער הוא ותחי נפשו, כי זה עיקר מצות תושב"ע"ם יאו חשוב הוא קלף להתורה ומתאחד עם התורה, ויש לו קנין בהתורה, וע"ז נאמר באבות קנה לו ד"ת קנה לו חיי עוה"ב, ועכ"פ יראה ללמוד מקצת משניות בע"פ

ובוה יש לנעוץ סוף השי"ס בתחלתה דברפ"ק דברכות תאימתי קורין שמע בערבין משעה שכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, וצריך להבין חשיבות, וי"ל

חן, זרע, ממשלה, לכל תשכין
 דאורייתא בכלל, וללומדי משנה
 יומית בסרט, מתמת שאותן ז' ברכות
 כוללין כל הטובות והישועות כמיש בספר חס"א
 אולאי שאין בעולכ עוד ברכת נולת אלוי, ועיי לימוד
 כל המשניות שעוברין כל המקומות שבתורה [בסרט
 כשהוא בכח ת"ת דרבים] זוכין לכל הישועות כאמור
 בפתח דברינו, אכיד.

ועי' זה"ק בלק (רנ"ג:) דא' המרבה וא' הממעיט קאי
 על לימוד משניות, וידוע מה דאיתא בסה"ק דמי
 שידוע המשניות בע"פ אינו רואה פני גיהנם, ומה
 טוב לנהוג ללמוד ב' המשניות בכל סעודה מסעודת
 היום ותהי מצוה גוררת מצוה ללמוד בשעת סעודה
 שהחמירו בזה רז"ל באבות וזה"ק פ' חרומה.

יהי רצון שיתקיימו כל הי'
 ברכות: חיים, שלום, חכמה, עושר,

סימן ע"א

ספק בענין טעה בדבר מצוה

והיינו נמי כסצרא כג"ל, דכא דמוחר לו לייצם אף דכוא עצירה הוא משום דנדחה מפני המלוא, וככ"ג צעי שיכין למלוא, אבל אם לא מכין שוב הוי אשה אח והולד ממזר. וכלל עולה, דלעולם היכי דמוחר לו ע"י דחוי צעי כוונת למלוא.

והסברא נראה בזה טפ"י דצרי הרמב"ן הידועים (שמות כ, ח) דכא דעשה דוחה לית הוא, משום דעשה הוא מחלצה ולי"ח מיראה, והחצה גדולה מיראה, ולכך דוחה, והיכן מיקרי חצה היכן דמכין למלוא, משא"כ היכי דלא מכין למלוא, האך יקרא חצה, ואין יכול לדחות. ובזה נמי יש להסביר דצרי החת"ם שכתב ט"ד כתיבת החידושים והחידושים, דאם אינו מכין לשם שמים אסור, והיינו כג"ל, דלעולם אחז"ל (גיטין ס' ע"ג): דצריב שכתב אי אשה רשאי לאומן צע"פ, אלא משום עת לעשות לה' שרי, וכיון שכן צעין שיכין לש"ש כג"ל והבן.

מיהו יש לדחות, דכא נהי דעתה אינו מכין, מ"מ אח"כ יכול אדם אחר לעיין בהם וכוא בן יכין לש"ש, ושפיר מותר, ושז שפיר קרין בזה עת לעשות לה' הפרו תורתך - וד"ק. (באשמורת הבוקר דני אדר, ג' תלוא תר"י יח"ל).

08/01/2020

יש להסתפק בדין דעשה בדבר מצוה, והיינו אם היה על דבר שאינה עצירה רק מצוה, אבל לא היה מחוין למלוא, אי חשיב טעה בדבר מצוה או לא, ויש לפשוט מהא דמזוחר במנחות (ס"ד ע"א) דאם פרש מלואה להעלות דגים והעלה חינוק, רבה אמר פטור ורבה אמר חייב, מ"ד פטור דאזיל צחר מטעה ומ"ד חייב דאזיל צחר מחשבה, והקשה שם בשטמ"ק (אות ג') דכל מקום שיתחייב איך אפשר לחייבו על המחשבה גרידא, והעלה שם בשטמ"ק חידוש גדול, דכל מקום שמתכוין למלוא כגון הכא, דלא הותר לו לפרוש מלואה רק דפקוח נפש דוחה שבת, וכיון דלא הותר לו רק ע"י כך, צעין שיתכוין להמלוא והיינו להעלות החינוק, אבל הכא כיון דלא מתכוין להעלות החינוק ושז לא נדחה, ושפיר מחייב עו"ש.

ממילא נפשט נמי הספק כג"ל גבי טעה בדבר מצוה ולא נתכוין למלוא, כיון דמעולם לא הותר לו דבר זה, כיון דכוא עצירה, וכא דפטור משום דקסבר שהוא מצוה ונדחה לו העצירה, הלכך צעי שיתכוין למלוא דזיל צחר מחשבתו, ולפי"ז נראה נמי הא דמלינו (יבמות ל"ט ע"ג) בכוונת יבמתו שלא לשם יצום, דקסבר אלא שאל דהולד ממזר,

סימן ע"ב

בענין לימוד המשנה היומית

הנני לעשות מצוקשו לכחצו לו סדר המשנה היומית של המחזור השלישי בצע"ל שיכ"ה החלתו כ"ט סיון שנה ז'. ויען סכום דפין של הש"ס הם הרבה יותר מסכום המשניות של זרעים ועהרות, וכדי להשוות מספרם, נסדר במחזור

שלמד תורה, הרי התורה מצילה מיצה"ר. ואיך אפשר לבוא לעידנא דלא עטיק בה, והלא כתיב והגית בו יומם ולילה, ושמעתי פי', דמי שמחדש תורה לשם שמים, דבריו מאירים גם כאשר אחרים עוסקים בתורתו, וכמאחז"ל (פסחים ג' ע"ב) על כותבי ספרים, שאם עוסקים לשמה, רואים סימן ברכה, ושמעתי, שאפי' אם הכותב שלא לשמה, אם אחד לומר בספר לשמה, מעלה גם את הכותב, וממילא שייך גם בזה, מתוך שלא לשמה בא לשמה... עכ"ד.

שוכטים

להצחור החריף וצקי למ"ס וכ"ה

מ' יהושע פאסטערנאק שיחי' (לורבא מדרבנן) מחברי המערכת תלפיות.

א. ע"י בדרוש וחרוש להגרע"א זצ"ל סוכה מ"ב ע"א מש"כ להקשות ובשפ"א (שם מש"כ בד"ה בגמ' מדאגביה וכו') וד"ק היטב. ב. ז"ל הגאון רבי פנחס מנחם אלמר שליט"א במכתבו שזדעס בקובץ תורני מרכזי של חסידי גור בא"י (חוברת א'): וכבר אחז"ל (סוטה כ"א ע"א): תורה, בין בעידנא דעטיק בה ובין בעידנא דלא עטיק בה, מגינא ומצלי, ופרש"י (שם ד"ה מצוה וכו'): מצלא מיצה"ר. שלא יכשילנו לחטוא ע"כ. וא"כ לכאורה קשה, מי

הצב"ל לספח כל ששה סדרי משנה לזה, אף הסדרים שיש עליהם גמרא וללמוד צ" משניות ליום, לצד ימים טובים שאז דחינו לימוד המשנה יומית מפני הלימוד מעניינא דיומא שיש לו דין קדומה, (ומי שיראה שלא להפסיק לימוד המשנה יומית ולמוד אז משנה אי עד אשר יגיע למקום שטומדים הניצור) לצד סדר עהרות שהוא חמור ביותר, נסדר רק משנה אחת ליום, וצ"ל זה יעלה ויגיע תור סיום המשנה יומית ביחד עם סיום הדף היומי א.

ויהי צה מעלה שיהי דבר השוכה לכל נפש בין ללומדים ובין לפשוטי עם, ואפילו אנשים סוחרים הערודים מאד על המחיה ועל הכלכלה שאין בכוחם ללמוד דף יומי, יוכלו ג"כ לקחת חבל צמורה זו הגדולה והציבה ולהשתתף עם הצור עכ"פ בשני המשניות היומיות ולא יהיו: בכלל וחסרון לא יוכל

להמנות שנמנו הצריו לדבר מלוב ולא נמנה עמהם (חגיגה ט"ו ע"ג) ומעשה כל איש ישראל בתוך אחים יחלק נחלה צנועה רבה, והציבה ת"ת דרבים כמבואר במג"א סי' תרפ"ז סק"ג דאפי' כשאין לומדים ביחד חשוב ת"ת דרבים, וגם מקיים צה, כל השנה הלכות בכל יום מוצעה לו שהוא בן עוב"צ (גדה ע"ג ע"ח).

הבחורים והאצרכים ראוי להם ולכנ מי שאפשר ללמוד המשנה יומית בכל סעודה לפני ברכת המזון ויהי מלוב גוררת מלוב דליחטבד צ" נמי מלוב אחריתי ללמוד בשעת סעודה שהחמירו חז"ל מאד צה וצוה"ק (ח"צ קנ"ד ע"ג) ע"ש.

דברי ארכבו דוש"כ וש"ח
ארי' צבי פראמער ר"מ דיח"ל

סימן ע"ג

עוד בענין לימוד המשנה היומית

הנני לעורר התקנה שינאה מגדולי ישראל * צהתאסף ראשי עם גאוני זמננו שליטי"א ז' אדר תרל"ד פה לוצקין לכל לומדי דף היומי שילמדו גם משניות סדר זרעים ומס' עדיות וסדר עהרות שאין עליהם גמרא, וילמדו בכל יום משנה אחת, וכל אחד יתחמן להשתתף עם הצור צמורה דרבים גדולה ונכדה מאד צסיום כל הש"ס של רצות אלפי ישראל — בשנת רח"ץ כ"ח סיון ה'תשע"ג — להצטרף עם מרובין העושים את התורה, שלא להיות בכלל וחסרון לא יוכל להמנות שנמנו

חברים לדבר מלוב ולא נמנה עמהם.

וידוע מאחז"ל (ויק"ר פרשה ז, ג) : אין בגלויות מהכנסות חלא צכות המשניות, וצכות ת"ת דרבים, (ע"י מג"א סי' תרפ"ז סוסק"ג ומח"ש שם דאפי' שכל אחד לימד לעצמו חשוב ת"ת דרבים) נזכה לגאולה שלימה, ויקיים צנו דברי הש"ס (צ"צ ח.): תנו כלבו עתה אקצצם.

ארי' צבי פראמער ר"מ דיח"ל

סימן ע"ד

בענין השמטות הצנזרה בש"ס

חסר ממה שהוליא ה"למזור" כידוע, וא"כ אינו סיום שלם. יפה העיר. ונלע"ד ליישב המנהג, דצחמת ראוי שגם מסכת משניות יחשב סיום, דהרי שורש הדבר צגמי (שנת ק"ח):

הגאון ר' יונה שטנצל ז"ל (בנו של מח"ס קהלת שלמה ע"י לעיל סימנים (ס"ז-ס"ט) רעיון זה לכל הששה סדרים משניות. רע"ע בסוף הפתיחה מהגהמ"ח וצ"ל לשו"ת ארץ צבי ח"א משי"כ בזה.

צ"ה, ועש"ק וארא.

לכבוד תלמידי ואהובי האצרך חו"צ מי יונה כ"י שטענצל אשר הקשה אין עושין סיום צערב פסח לצכורים וצ"י ימים שקודם ע"צ לאכול צשר, והא צכמה מקומות

א. כידוע הי' הגהמ"ח וצ"ל יום הרעיון ללימוד המשנה היומית, דבעיקרו גועד רעיון לזה לאותם סדרים שאין עליהם גמ' (ורעים — טהרות ומס' עדיות). ואח"כ הרחיב תלמידו של הגהמ"ח וצ"ל,

